

Qui és català? Tothom?

written by Ferran Pujol Benlloch | 26 d'abril de 2023

És fàcil respondre a la darrera part de la pregunta: evidentment, no tothom és català. Seriem el primer poble, culturalment parlant, que no té ni límits ni trets identificatius, per tant, seriem no-res. I si creguéssim que tothom ho és, aleshores ser català fora un sinònim d'humà.

Abans de res, cal tenir present que la pregunta no inclou un potencial "qui pot ser-ho", tan sols pregunta "qui ho és", en afirmatiu.

El sol fet de fer-nos aquesta pregunta ja ens allunya del primer marc limitador en allò políticament correcte. La correcció auto-imposada no permet qüestionar-se coses que es qüestionen totes les nacions culturals del món i tots els estats a l'hora d'atorgar una cosa tan important com és la nacionalitat. El segon marc limitador prové del risc de ser insultat i ignorat pel fet de no moure el teu pensament en l'àrea intel·lectual que et volen imposar. Quan algú reflexiona en àmbits no controlats pel pensament "políticament correcte" serà titllat amb paraules feridores aleatòries, doncs qualsevol mot és sinònim d'empestat social. Poc tindrà a veure la realitat de l'insult i la descripció de la realitat.

Tot això provoca una endogàmia intel·lectual, i tots sabem quins reials resultats hereditaris provoca l'endogàmia ... Per poder pensar en el món abstracte, primer cal reflexionar sobre els mots i les nocions que representen. Per qüestions d'espai (i perquè hi ha extensa bibliografia al respecte) no els definiré, tan sols els citaré i vostès poden aturar-se i pensar en les diferències i matisos: una cosa és formar part d'una nació (llengua, història, sentiments, símbols i auto-reconeixement) i una altra és ser ciutadà. Una cosa és formar part d'una cultura (la cultura és llengua, art, història, sentiments, tradicions, literatura) i l'altra és ser ciutadà.

Totes les nacions del món, especialment les que no tenen estat que les reconegui i protegeixi, tenen aquest debat i sovint la seva lluita és per continuar existint (és a dir, ser reconegudes). L'exemple més clar de com el fet de confondre conceptes genera opinions i discussions completament estèrils és el món jueu: diem jueu, israelià, israelita, sionista, semita per referir-nos, generalment, al mateix conjunt de persones.

Tornant al fet català, comencem per una petita reflexió: quins autors o autores pertanyen a la cultura catalana? Lògicament només els qui escriuen en català. Això no significa que l'autor que escriu en una altra llengua no sigui català. És més, un autor que escriu en una altra llengua pot ser ciutadà de Catalunya però, culturalment, no pertànyer a la nació cultural catalana. Si el lloc on s'escriu és determinant per associar-ho a una cultura, podríem dir que Mercè Rodoreda i bona part de la seva obra formen part de la cultura suïssa.

És clar, suïssa té majoritàriament tres llengües que també són d'altres estats: francès, alemany i italià. Els autors suïssos que escriuen en francès fan la seva aportació a la cultura i literatura francesa, no a l'alemanya o la italiana. Seran autors suïssos de la literatura francesa, que forma part de la cultura francesa.

Per tant, els autors que escriuen en català són autors de la literatura catalana, que forma part de la cultura catalana. Aquests podran tenir ciutadania catalana, valenciana, aragonesa, italiana o francesa o balear o d'arreu. I la Generalitat ha de protegir amb les seves lleis això precisament: la literatura catalana perquè forma part de la cultura catalana. Els ciutadans de Catalunya, amb l'aportació generosa que fem a les estructures de l'Estat espanyol, ja som solidaris amb les polítiques de promoció d'altres llengües com el castellà. Però els pocs diners que tornen "per a cultura" a la Generalitat són per fer allò que cap ministeri espanyol fa (i que si pogués, eliminaria) que és dedicar-se "a lo local".

Per tant qui demana que la Generalitat faci de *Ministerio* o bé actua amb cinisme i té una voluntat de minimitzar la cultura catalana o actua des de la ignorància que provoca no pensar el que està dient.

Si això queda entès, ens serà força útil per entendre qui és català. Igual que en el cas jueu (sempre tan lligats ambdós pobles!) hi ha alguna mateixa paraula per designar conceptes identitaris diferents: català. Podem entendre català qui té veïnatge (o ciutadania) a Catalunya o podem anomenar català qui forma part de la cultura catalana.

Tanmateix, cal recordar que nació no és el mateix que estat. Un estat pot tenir més d'una nació però mai una nació pot tenir més nacions. Per tant, quan parlem de Catalunya com a nació i ens referim als catalans, estem dirigint-nos a aquells que formen part de la nació, és a dir, de la cultura catalana. Altra cosa és quan parlem de la Catalunya administrativa i que té uns ciutadans/veïns que viuen permanentment o temporalment en un àmbit geogràfic definit per un govern de Madrid. Aleshores ens referim a tothom d'aquell lloc geogràfic que tingui ciutadania espanyola i residència definida a la Catalunya autonòmica.

És evident que políticament es confonen els dos conceptes, ser català és polisèmic. Ser català, en el sentit de persona "adscrita" a la cultura catalana i, com a condició necessària però no suficient, ser catalanoparlant, té la grandesa que ho pot ser qui vulgui. Com qualsevol nacionalitat: es tracta de parlar la seva llengua, incloure's voluntàriament en la seva cultura i desenvolupar un sentiment d'estimació. Dit i fet, és el que intenten "objectivar" les proves i tràmits per obtenir una nacionalitat "oficial".

Per tant, podem concloure, que a Catalunya, com arreu, n'hi ha que tot i tenir ciutadania catalana perquè hi viuen o, fins i tot, han nascut al Principat no són catalans. Això no els afectaria en cap dret ni obligació legal, ciutadana o

administrativa òbviament. Sí que els afecta en aquelles normes pensades per al conjunt de la cultura i la nació catalana, ja que òbviament i per pròpia voluntat no en formen part.